

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэмрэ и Правительствэрэ ягъэзет

Урысыем и Президенттэу Дмитрий Медведевыр Адыгеим щылагъ

Къэралыгъом ипашэ зэрыс самолетыр аэропорттэу «Ханскэм» къыщытысыгъ. Адыгэ Республикэм и Лышъхъэу Тхьаклушынэ Аслъан, къэралыгъо хабзэм иорганхэм япашэхэр Дмитрий Медведевым пэгъоклыгъэх. Ащ ыуж, Правительствэм и Унэ зэклогхэм, Урысыем и Президентрэ республикэм и Лышъхъэрэ зэлуклэгъу зэдырлагъ. Дмитрий Медведевым зэрэхигъэунэфыкыгъэмкIэ, Адыгеим апэрэу ар къэкIуагъ.

Регионим исоциальнэ-экономикэ хэхъоныгъэ иЮфыгъохэм, хабзэм ыпашъхъэ ит пшъэрылъ шъхьалэхэм ахэр атегушылагъэх. Тхьаклушынэ Аслъан зэрэхигъэунэфыкыгъэмкIэ, республикэм изэхъубытгъэ бюджет мы аужыр илъэсхэм сомэ миллиарди

5,1-м къыщегъэжьагъэу сомэ миллиард 13-м нэсэу нахьыбэ хьугъэ. Дотацием процент 61-м къыщегъэжьагъэу процент 49-м нэсэу къыкIчыгъ. ЮфшIэн зымыгъотыхэрэм япчъагъэ проценти 4,4-м къыщегъэжьагъэу процент 1,9-м нэсэу нахь макIэ хьугъэ.

2007-рэ илъэсым къыщегъэжьагъэу 2010-рэ илъэсым нэс республикэм иэкономикэ пстэумкIи сомэ миллиард 51,5-рэ пэIуагъэхъагъ.

— Ар пчъэгъэ дэгъу, — хигъэунэфыкыгъ Дмитрий Медведевым.

КIэлэцIыкIу IыгъыпIэхэмкIэ чэзыум ежэхэрэм япчъагъэ къызэрэщыкIэрэм, жыхэр зэтэгъэпсыхъжыгъээнхэмкIэ ыкIи кIэхэр шIыгъээнхэмкIэ Юфыгъоу къэуцухэрэр псынклэу зэрэзшIуахыхэрэм пае республикэм иIэшъхъэтетхэм яЮфшIакIэ Президентым осэшIу къыфишIыгъ. Гухэлъ гъэнэфагъэ зилэ республикэ программэм тегъэпсыхъагъэу 2013-рэ илъэсым ехьулIэу кIэлэцIыкIу IыгъыпIэхэм япчъагъэ 136-м нагъэсышт.

— Ар, Ю хэлъэп, дэгъу. Мыщ тыкъакIозэ машинэм тисэу къызэрэтэпIуагъэмкIэ, республикэм кIэлэцIыкIоу къыщыхъурэр нахьыбэ хьугъэ, цIыфхэу исхэм япчъагъэ нахь хэхъо. Ар дэгъу. Джащ тетэу Юфхэр лъыжъугъэ-

кIотэнхэ фае, — къыIуагъ Урысыем и Президент.

Зэлуклэгъум илъэхъан республикэм и Лышъхъэу къыIотагъ Адыгеим общественнэ-политикэ лъэныкъомкIэ зыпкытыныгъэ зэрилтыр, бжыхъасэхэм яIухыжын гъэхъагъэ хэлъэу зэраухыгъэр, физкультурэмрэ спортымрэ хэхъоныгъэ зэрашIырэр, бизнес цIыкIум иЮфхэм язытет ыкIи ЖКХ-м реформэхэр зэрэщыкIохэрэр. Экономикэмрэ социальнэ лъэныкъомрэ яотраслэ зэфэшъхъафхэмкIэ республикэм иIэшъхъэтетхэм Юфышхо зэрэзшIуахырэр Дмитрий Медведевым хигъэунэфыкыгъ.

Адыгэ Республикэм и Лышъхъэу ипресс-къулыкъу

КIэлэегъаджэхэм язэлукIэ хэлэжьагъ

Хабзэ зэрэхъугъэу, Адыгэ Республикэм гъэсэныгъэмкIэ иЮфышIэхэм егъэджэным епхыгъэ зэлукIэ шышъхъэу мазэм зэхачэ. Къэралыгъо филармонием тыгъуасэ щыклогъэ мыщ фэдэ ЮфшIабзэм хэлэжьагъ Урысые Федерацием и Президенттэу Дмитрий Медведевыр. «Модернизацием илъэхъан гъэсэныгъэм исистемэ законодательнэ лъапсэ илэныр» — джары зэлукIэм къекIоллагъэхэр Юфыгъо шъхьалэу зытегушылагъэхэр.

Адыгэ Республикэм и Лышъхъэу Тхьаклушынэ Аслъан ЮфшIабзэм пэублэ псалэ къыщышIыгъ, тирегион къэклогъэ УФ-м и Президенттэу Дмитрий Медведевым шIуфэс гушыIэхэмкIэ зыфигъэзагъ. КIэлэегъэджэ сообществэм изэлукIэ республикэм щызэхаштэнэу зэрагъэнэфагъэм, ащ къэралыгъом ипашэ хэлэжэнэу зэрэрихъухъагъэм фэшI зэрэфэразэхэр къыхигъэщыгъ. Гъэсэныгъэм исистемэ зэхъокIыныгъэшIухэр фэхъунхэм къэралыгъомкIэ мэхъанэшхо зэриIэр республикэм ипашэ къыIуагъ. Адыгеим социальнэ-экономикэ хэхъоныгъэхэр ышIынхэм, гъэсэныгъэм зыкъэгъэлэтыгъэным, тилъэпкъ итарихъ, ишэн-зэхэтыкIэхэр къэуцухъуэгъэнхэм яшъыпкъэу зэрэпылтышхэр, ащкIэ Юфышхо зышIэрэ кIэлэегъэджэхэм гушы-

Iэ дэхабэ афэпIоныр зэрэфэшъуашэр А.Тхьаклушынэм къыIуагъ. Ащ дакIоу непэрэ лъэхъаным диштэрэ гъэсэныгъэм исистемэ къэралыгъом щыгъэпсыгъэным мэхъанэшхо зэриIэр, ащкIэ Адыгеим къытефэрэр зэкIэ шIокI имыIэу зэригъэцэкIэщтыр къыхигъэщыгъэх.

Нэужым гушыIэ зыштэгъэ Дмитрий Медведевым гъэсэныгъэм изаконопроекткIэ кIэлэегъэджэхэм еплъыкIэу фыряIэр зэригъашIэмэ зэрэшIоигъор къыIуагъ. Мы системэм непэ щыкIагъэу иIэхэр зэкIэ законкIэм къыдыхэлъытэгъэнхэ зэрэфаем игугъу къышIыгъ. Ащ изэхэгъэуцон УФ-м гъэсэныгъэмрэ шIэныгъэмрэкIэ и Министерствэ имызакъоу, кIэлэегъэджэхэри хэлэжъэнхэ, ахэм яеплъыкIэ зэкIэм анахь шъхьалэу щытын зэрэфаем къэзэрэ-

угъонгъэхэм анаIэ тыраригъэ-дзагъ.

Къэралыгъом ипашэ мэхъанэшхо зэритыгъэ лъэныкъохэм ащыщ къоджэ псэупIэхэм ащылэ гурыт ыкIи нэбгырэ макIэ зычIэс еджапIэхэм непэ яЮф изытет зыфэдэм. Гъэсэныгъэм иучреждениехэр къуаджэ пэпчэ адэтыныр нахь тэрэзэу ылытагъ, ау ахэм яЮфшIэн зэрэзэхаштэтым екIолIэкIэ тэрэз къыфэгъотыгъэн зэрэфаемрэ кIыгъэтхыгъ.

Мы аужырэ илъэсхэм Урысыем шагъэфедэ хьугъэ зэтыгъо къэралыгъо ушэтынхэм иЮфыгъохэм и Дмитрий Медведевыр къашыуцугъ. Ащ къызэриIуа-

гъэмкIэ, кIэлэегъэджэхэм зэлукIэгъоу адыриIэхэрэм, мы Юфым бэрэ щатэгущыIэх. Зыми ЕГЭ-р дэи ыIорэп, ащ шIуагъэ зэрэхэлъымы шэч хэлъэп. Ау ащ дакIоу гумэкIыгъохэри къэуцух, ахэр зэшIохыгъэнхэр пшъэрылъ шъхьал. Мы илъэсым кIэлэеджакIохэм атыгъэ ушэтынхэм бырсырыбэ къызэрапыкIыгъэр къыдэлъытагъэу, къэкIорэ илъэсым ащ нахь тэрэзэу къекIолIэгъэныр УФ-м гъэсэныгъэмрэ шIэныгъэмрэкIэ и Министерствэ ипшъэрылъ шъхьалэу зэрэщытыр къыгъэнэфагъ.

Джащ фэдэу кIэлэегъэджэхэм ясоциальнэ статус зыкъэгъэлэты-

гъэным пае мы аужырэ илъэсхэм къэралыгъом ипашэхэм зэшIуахын алъэкIыгъэхэм УФ-м и Президент кIэкIэу къатэгущылагъ. Анахь шъхьалэу къыхэбгъэщын фаер, ахэм ялэжьапкIэ мы илъэс еджэгъум ехьулIэу къызэрэхагъэхъоштыр ары.

— Непэрэ щыIакIэм зэхъокIыныгъэу щыхъухэрэм ахэгъозэгъэ, афэхъазыр кIэлэегъэджэхэр непэ тищыкIагъэх, ахэр арых гъэсэныгъэм исистемэ хэхъоныгъэхэр ышIынхэм тапэ-кIэ дэлэжъэштхэр, — къыIуагъ Дмитрий Медведевым.

(ИкIлэхъу я 2-рэ н. ит).

КІэлэегъаджэхэм язэІукІэ хэлэжъагъ

(Апэрэ нэкІуб. кыищегъэ).

Республикэм гъэсэныгъэмкІэ исистемэ непэрэ мафэхэм еху-лІэу иІофхэм язытет зыфэдэм, зэшІахын альэкыгъэхэм, пшъэ-рылъ шъхьаІэу зыфагъэуцу-жыхьхэрэм кыатегушыІагъ АР-м гъэсэныгъэмрэ шІэныгъэмрэкІэ и Министерствэ ипашэу Беда-ныкыо Рэмэзанэ.

Нэужым гъэсэныгъэм фэгъэ-хыгъэ законопроектыкІэм еплъы-кІэу фыріІэр КІэлэегъаджэхэм ащыщхэм кыраІотыкІыгъ. Гъэ-хьагъэу яІэхэм адакІоу, гумэкІы-гъоу апашъхъэ щытхэр Д. Мед-ведевым кыфаІотагъэх, хэкІы-пІэу шыІэхэм кыащыуцугъэх.

КъэгущыІэгъэ КІэлэегъаджэ-хэм ащыщхэм яеплъыкІэ къэра-

лыгъом ипашэ адыригъэштагъ. Гъэсэныгъэм ипрограммэхэр аштэхэ зыхуыкІэ, лъэпкъ нэша-нэхэр ащ къадыхэлъытгъээнхэ зэрэфаер кыІуагъ. Шъхьэихы-гъэ зэдэгущыІэгъум кышшаІэ-тыгъэ Іофыгъохэм язэшІохын анаІэ зэрэтырагъэтыштымкІэ къэзэрэугъоигъэхэр кыгъэгъу-гъагъэх.

ЗэлукІэгъум икІэлэх КІэлэегъэ-джэ сэнэхьатыр кыхэзыыхыгъэ ныбжьыкІэхэм гъэхьагъэхэр ашІынхэу, илъэс пчъагъэ хуыгъэу мыш рылажэхэрэм яамалхэр нахьышІу хуынхэу Дмитрий Медведевыр къафэлъІуагъ.

ТХЪАРКЪОХЪО Адам.

Сурэтхэр А. Гусевым ты-рихыгъэх.

Анахь лагерь дэгъур кыыхахыгъ

Республикэ зэнэкъокъоу «Адыгэ Республикэм илагерь анахь дэгъу» зыфилорэм изэ-фэхьысыжъхэр мы мафэхэм ашыгъэх. Гъэмэфэ зыгъэпсэ-фыгъо лъэхъаным КІэлэцІы-кІухэм ыкІи зыныбжъ имыкыу-гъэхэм зызцагъэпсэфырэ ла-герьхэу лъэныкыо зэфэшъхьа-фхэмкІэ анахь къэгъэлъэгъон дэгъухэр зиІэхэр арых зэхэша-кІохэм кыыхагъэщыгъэхэр.

Зэнэкъокъум текІоныгъэр кышщызыхыгъэр Мыекыопэ

районим ит лагерьэу «Лань» зыфилорэр ары.

АР-м ІофшІэнымрэ социаль-нэ хэхъоныгъэхэмрэкІэ и Ми-нистерствэ кызэрэщыхагъэ-щыгъэмкІэ, зэнэкъокъур уцэ-гъуитІоу зтеутыгъагъ. Апэ-рэм зэхэщэкІо комитетым хэт-хэр лагерьхэм ащыІагъэх, КІэлэцІыкІухэм языгъэпсэфы-гъо уахътэ зэрагъаІорэм за-щагъэгъозагъ, ащкІэ учрежде-ниехэм амалэу аІэкІэлъхэр зэрагъэшІагъэх. ЯтІонэрэ уцэ-

гъур творческэ зэнэкъокъоу щытыгъ. Ащ экІэмкІи нэбгы-рэ 500 фэдиз хэлэжъагъ.

ТекІоныгъэр кыдэзыыхыгъэ лагерьым дипломрэ шІухьа-тынэу видеоплееррэ фагъэщы-шагъэх. Зэнэкъокъум хэлэжъэ-гъэ псэзумы щытху тхыльхэр ыкІи спорт Іэмэ-псымэхэр а-тыгъэх.

КыткІэхуыхэрэ лІэужхэм языгъэпсэфыгъо уахътэ шІуа-гъэ кытэу гъэпсыгъэным пае мыш фэдэ Іофтхьабзэхэр илъэс къэс рагъэкІокІыхэзэ ашІынэу зэхэщакІохэм рахуыгъагъ.

(Тикорр.).

Наркотикхэр зыщэщтыгъэ купыр къаубытыгъ

Наркотикхэр зыщэщтыгъэ купым епхыгъэ уголовнэ Іофэу кызыІуахыгъагъэм изэхэфын Урысые Федерацием хэгъэгу-кІоцІ ІофхэмкІэ и Министер-ствэ и Следственнэ гъэІоры-шІаплІэу Адыгэ Республикэм щыІэм мы мафэхэм бухыгъ. Республикэм иполицейскхэм зрахьэгъэ оперативнэ-лтыхъон Іофтхьабзэхэм яшІуагъэкІэ, Джэджэ районым щыпсэурэ бзыльфыгъэу илъэс 38-рэ зы-ныбжьым зехищгъэ бзджэшІэ купэу 2010-рэ илъэсым ижъоны-гъокІэ мазэ кыищегъэжъагъэу шэкІогъум нэс наркотикхэр зы-зыгъэгъотыштыгъэр ыкІи зы-

щэщтыгъэр агъэунэфын, нэужым ащ хэтхэр къаубытынхэ альэкІыгъ. БзджэшІэ бизне-сым бзыльфыгъэм ипшъэшъэ-жъыхэрэ ыкІи илъэс пчъагъэ хуыгъэу наркотикхэм апыщгъэ нэбгырэ заулэ хэщэгъагъэх. Ежъ бзыльфыгъэми наркотик-хэр бэшІагъэу ыгъэфедэщты-гъэх.

ПравэухумэкІо органхэм зэ-рагъэунэфыгъэмкІэ, бзджэшІэ-хэм наркотикхэр Ставрополь-краим кышщызыхыгъэх, станицэу Джэджем автомоби-лымкІэ къащэщтыгъэх. Нэужым ар тІэкІу-тІэкІоу агощы-ти, районим ыкІи республикэм

ащыпсэурэ наркоманхэм ара-щэщтыгъ.

БзджэшІэ купыр зэхэзыщгъэ бзыльфыгъэм илъэуж оперативник-хэр псынклэу техьагъэх ыкІи къаубытын альэкІыгъ. Судым унашъоу ышІыгъэм диштэу, ар зыщы-псэурэ станицэм дэкІын фи-тыгъэп. Ау зэхэфынхэр окІофэ бзыльфыгъэм ибизнес эппи-гъэуныр хэгъэкІи, ащ нэмыкІ цыфхэри хищэнхэ ылъэкІыгъ. Мы уахътэм кыкІоцІ бзыль-фыгъэм иунагъо зэрпсэушты-гъэр наркотикхэм къаІэкІорэ ахъщэр ары.

Оперативникхэмрэ следова-тельхэмрэ Іофшхоу ашІагъэм ишІуагъэкІэ ыпшъэкІэ зигугъу къэтшыгъэ бзыльфыгъэм нар-котикхэр зэрищэщтыгъэхэм да-кІоу, бзджэшІэ куп зэрэзхи-щагъэр агъэунэфын альэкІыгъ. Мы уахътэм уголовнэ Іофыр су-дым ІэкІагъэхьагъ. УФ-м иза-конодательствэ зыукъуагъэхэм яфэшъуашэр ащ кыгъээнэфэщт.

«Налмэсыр» непэ яхьакІ

Дунаим щыцІэрыІо лъэпкъ къэшъокІо Академи-ческэ ансамблэу «Налмэсыр» Адыгэ Республикэм ия 20-рэ илъэс фэгъэхыгъэ мэфэкІ зэхэхьэмэ за-фигъэхьазырызэ, Краснодар краим концертхэр кыищетых.

Къалэу Псыфабэ (Горячий Ключ) и Мафэ игъэкІотыгъэу агъэмэфэкІыгъ. «Налмэсыр» мэфэкІым зырагъэблагъэм, лъэпкъ къашъохэр кышчи-шыгъэх. Тиансамблэ цІэрыІо аужырэ илъэсхэм Псыфабэ концертхэр кыищитыгъэх, бысымхэм агу рехьы.

— Лъэпкъ зэфэшъхьаф-хэр мэфэкІ зэхэхьэм хэлэ-жъагъэх, — еІо «Налмэсыр» ихудожественнэ пашэу, АР-м инароднэ артистэу Къулэ Мы-хьамэт. — ТикъэшъуакІохэм яІэпІэсэныгъэ ашІогъэшІэ-гъоныгъ, бэрэ Іэгу къафы-теуагъэх.

2014-рэ илъэсым Олим-пиадэ джэгунхэр зыщыкІошт-хэ къалэу Шъачэ «Налмэ-сыр» непэ Іуагъэ. Концертэу кытыштыр Урысыем ишъо-лърхэм, ІэкІыб хэгъэгумэ къарыкІыгъэхэу зызыгъэпсэ-фыхэрэм афэгъэхьыгъ.

Адыгэмэ ялъэпкъ искусс-твэ ибаиныгъэ дунаим нахьы-шІоу щашІэнымкІэ ащ фэ-дэ концертхэм ямэхъанэ зы-келэты. Гъэмэфэ зыгъэпсэ-фыгъо уахътэр тиартистхэм

аухыгъ, ІофшІэным зэрэ-фежъэжыгъэхэм лыпытэу гъогу техьагъэх.

Адыгэ шъуашэм имэфэкІ Іоныгъо мазэм и 28-м Мые-кыуапэ щызэхашэнэу агъэхьа-зыры. «Налмэсыр» ащ чанэу хэлэжъэщт. Лъэпкъ шъуашэм идэхагъэ къашъохэмкІэ мэфэкІым кышчиІотэщт.

— Адыгэ Республикэм июбилей зэхэхьэхэр гъэшІэ-гъонэу кІоштых. ХьакІэу кытфэкІоштыр макІэп, — еІо «Налмэсыр» икъэшъуа-кІоу Мамсыр Иринэ. — Кон-цертхэм тафэхьазыр, искусс-твэр зикІасэхэр дгъэгущІо-штых.

— Тыркуем сыкыкІыжы-гъэу Мыекыуапэ сыщэпсэу, — тиздэгущыІэгъу лъегъэкІуатэ «Налмэсыр» икъэшъуакІоу, АР-м изаслуженнэ артистэу Шагудж Батурай. — Тырку-ем щыщ тильэпкъэгъухэр хэ-кум кызэрэкІоштыр сэшІэ, хьакІэхэр тикъашъохэмкІэ дгъэгущІоштых.

САХЫДЖЪО Нурбий.
Сурэтым итыр: «Налмэ-сыр» къэшъо.

ГумэкІ гупшысэхэр

Тхьашъуегъэпсэу япІон фае

Цыфым игъашІэ инахьы-бэр еджэным, гъэсэныгъэм апылэзэ къехьы. Гурыт еджа-плэм кышчырегъажъэшъ, уни-верситетым апшъэрэ гъэсэ-ныгъэ щызэрегъэгъоты, ыпэ-кІэ лъэкІуатэ. Зыхэм шІэны-гъэу аІэкІэлъхэр ящыІэныгъэ гъогу кышчызфагъэфедэ-жыныхэ альэкІы, адрэхэм ар къадэхурэп. А уахътэм кы-кІоцІ цыфыр зтеуцо, иакъыл къэкІо. Анахъу ар зызэхап-шІэрэр апшъэрэ еджаплэм ушеджэзэ, аужырэ курсым узынэсыкІэ ары. УзэплэкІы-жы, укІэгупшысыхьажы, зэфэхьысыжъхэр ошІых, уапэ илътым уегъапэ, о пшъхъэ имызакъоу уиныбджэгъухэм, илъэс пчъагъэм кыбдеджа-гъэхэм уафэгумэкІы.

НыбжьыкІэгъур ІэшІу, ау псынклэу макІо. Мы лъэхьа-

ным цыфэу нэІуасэ пшІырэр макІэп. Зыхэм угу хагъэкІы, адрэхэр сыд хуыгъэми кыб-готых, уикъини уигушІуагъуи кыбдаготы. Ау ахэм экІэми «тхьашъуегъэпсэу» япІон фае, сыда плэм ахэм нахь Іуш, нахь лъэш уашІы. ЫпэкІэ улыкІотэным, гъэхьагъэхэр пшІынхэм уафауэнкІы.

КІэлэегъаджэхэри зэфэ-шъхьафых, ау экІэми зэфэдэу яІоф, ясэнахъат шІу альэгъу. Арэу щымытмэ, мыш фэдиз кыиыр кыддалъэгъуна?!

ЩыІэныгъэм сыд фэдэрэ чІыплэ уригъэуцагъэми, гу-щыІэхэу «тхьауегъэпсэу», «кыищегъэгъу» зыфилорэрэр укъэзыуцухьэрэ цыфхэм япІонхэм зебгъэсэн фае. Ар экІэми анахь шъхьаІэу сэ-лытэ.

ШІХОНЧЫБЭШІЭ Рузан.

(Кызыкълэыкълорэр
шышхьэлум и 17-м
кыдэклэыгъэ номерым ит).

Модыклэ, пчэгум иадрэ клэлэны-кьоклэ, жьым маклэу ыгъэсысырэ кьэ-гъэгъэ шхьэзэккы дахэр гум кыгъэклэу, зи зыпымылты Сусэ сэе бгъэгугъу кы-шэщы. Ар тигъунэгъу лыжыым шло-мылофэу ышхьэ рыхыжыжыи пчэгум кызырэрринагъэм пае сыгу фэплъэу есэгъа-жэ. Ежыи ар кышлагъэм фэдэу апэ Сусэ дэжыклэ еплъэкы, нэужым кьэгъ-зэжыуагъэу лъэпэрышхьоклэ зыфырегъэ-хы. Етланэ зыкьешхьыжыи уигъалоу, ыпашхьэ тлэкълэрэ кызышхьэклэ, кьэщы рэхъатым зыритыжыгъэу Сусэ ищытыплэ егъэкълотэжыи ыкли шхьашэ фешыжышхь, ижэ тлысыплэ екълужы.

Ситатэ ипкыгъо-лэгъоу кысшы-хъуштыгъэхэм чэзыур къазынэсым, лыжыжым афэдэу лъэгур агъэплъэу, зыгъэлъэгъэ-хэлъэгъылым дихыхъу кьэ-шлэн кьахэкълэгъэп. Мэди, ащ иунэкъош Мэджыдэхъори, игъунэгъухъу Рэмэза-ни, Къади, Хьаталэдхэм апэмычыжыу яурам шыпсэурэ Шыкълунэ лыжыи, тиурам итыгъэкълэпклэ шыпсэухэрэ Лъэпшыкълэжыи, Темтэжыи, Къа-рэмжыи, Къоджашхьэм шышэу, кумэ арысхъу тэдэжыклэ блэкълыхъу бэрэ слъэгъухэрэ Мыхъамоди, Шъалихыи, Хъазрети, Ноли, шхьалтесэу Мамоди, нэмыклэу сымышлэхэрэми хъатыяклор кызырэдэжэу пчэгум кыхыжыжыи, фэм-бэу кьэшъуагъэу шырашхьыгъэ. Зырыз-хэри кытехъэ кьодыжыжыи, Харисэ сьд мэкъамэ кьафыхыригъэжыжыи, лъахъохэр тлэкълэрэ зэбладзыхъ фэдэу аштыи теклыжыштыгъэх. Зыгори кьахэкълэ зыцлэ Бирамкъом кыри-логъэхъу кытемыхъэжыи.

Ащ фэдэ хъумэ зэрэхъабзэу, хъаты-яклор «илэшэ чан» — жэбзэ щэрыор зэ-ригъэфедэштыр зэкълэми ашлэшэ, за-ушхьэфгыгъэу, кыкълэыкълэштым ежэ-хъу рагъахъэ. Мызэгъогум кьэщыонлэ пчэгум кыхъанэу мыгузакъоштыгъэ ллэу зыщыц сымышлэрэм ыцлэ ятлонэрэу Бирамкъом кызырелом, ащ зыкыгъэлъэгъон гухэлэ зэрымилэр кыгурыуагъэн фэй, пчэгу шыпкълэм кылэрэзагъ. Етланэ Із псэум пхъэ-кыкълэрэ рихи, адрэ Із сэкъатэу икыоу зызымызэнкырым ылэхъомбэ сэкъа-тиц клэуплэнклагъэу, Ілэхъомбэ тэрэзи-тлур зэгонпкыкълэу кыдыгъэчъай, мэкъэ чанклэ цыфхэм закыфигъэзагъ:

— О джэмэхъат лъап! Сыплъэмэ, слъэгъурэм ыцлэ кьесэлэ, сьджемэ, мы-дэгум слорэр зэхехы. Зэхэзыхыгъэу пчэ-гум кымыхъэрэр хъатыяклор армэ зыщыулыгъэрэр, ынэ клэпахъатэу кьэ-шъуагъэмэ хъугъагъэ, сэ слъэгъурэ шыплэмэ зымы еслотэжыиыени!..

Хъулыфгыи бзылфгыи кьэзэрэ-гъэщхьэрэр маклэп. Ахэр зыбыаужы-хэкълэ, Бирамкъом зи мыхъугъахэм фэ-дэу джы нэмыклэ макъэкълэ ныбжы-клэхэм зафегъазэ:

— О тиклэлэ чанхъу, дышхьэр зынэ-клэпэхэр! Чэщыр тлэкълэы, мафэр кытклэкълэхъэ, Хъудымыжы илуашхьэ уджым фэзэцэу мэгырыз! Мардж хъу-жыных! Хъамэщыкълэм яхъяр дахэ икьэщыонлэ пчэгу шумыгъэплъыкълэ-жыу, шъулыгъумэ мэшлотхъуабзэр къакълэустхъуагъэу шъуахъэш! Къе-гъагу, Харис, тинарт шъаохэр ом рыдэкълыхъу зэфэкълэ кыхъэр!

Мэкъэмэ кьэбзэ чаныр Харисэ ип-шына Іапэмэ кьапынтэкъоу зэрэригъа-жыу, апэ ишъыштыр язэрэмыгъашлэу кьэщыоным нахъ фэкъаигъэу шыт клэлэклэ купыр езэрэгъэлъыгъ. Ау Би-рамкъом ичыжыи шхъуантлэ жьым шигъэкълэраозэ кьапэгъоклы, клэлэ тлуритлэ нахыбэ кызыдэтемыхъэнэу унашъо афишлыгъ. Ащ ыуж мо клэла-клэмэ кьапагъошхьэрэ пшъашхьэрэ апэ рагъэзыхъэхэти, жышхо аклэтэу зэнэ-кьокълухъэ, нахыбэрэ кызырэрарафэкълэ-штыгъэм пылыгъэх. Ащклэ апэ итыгъэр Петрэкълор ары. Къуаджэмклэ пшъашыи клэли анэхъ кьэшъуагъоу джэгухэм бэрэ кьашыахъэщхьэрэ мо урыс клэлэм джы-ри а пэрытныгъэр кыдыхы зэрэшло-

игъом ыкли ар кызырэдэхъуштым зы-пашхьэ сит шъуэхэм гу лъатэгъахъу зэрэгъэлъышхьэжыжы.

Сэри Петрэкълор зэкълэми анэхъ дэгъоу пчыхъашхьэ кьэщыоу кыс-щэжышхь, нэмыклэ горэм а шытхъуцлэр тефэу сегупшысэжыи сыфаеп. Сыгу римыхырэ закълор Суси Тэмари сэе дэхэ дэдэхэр зэрэщыгъэхъэ, хъатэу кьа-зэрэпымылтыр ары. Пчэгум кылладэ кьэси, кьуаджэм аужырэ джэгъоу шы-лагъэм анэхъ кьэщыокълэ дэгъуагъэ кы-шагъэлъэгъогъэ пшъашхьэм нэмыклэ кыхаригъэщхьэрэп. Ары кьэс мэшло-лыгъэр кыкълэнагъэм фэдэу рещэ-жэшхь, Харисэ зы мэкъамэм текълымэ

ХЪУРМЭ Хъусен

Тиурам тыгъэр кыщыкълэы

Роман

Ятлонэрэ
тхылым
щыц
пычыгъохэр

Сурэтыр
авторым
ышыгъ

адрэ мэкъамэм техъэзэ, Бирамкъоми ипхъэкълыхъэр зэхигъэтэкълонхъу рыхъу-хъагъэм фэдэу зымышлэжыу зэри-утэкълыхъэ, кьэщыокълэ зэфэшхъафэу кымыгъэлъэгъожыи шымылу охъ-табэрэ кьыдешлэ. Джашыгъуми шъу-хэм зэлъышхьэжыу рагъажы: «Зэ-гуимыгъэуыгъоти мы Тхъагъэпсэхъэм япхъу цыкълэ. Фырихысапыр сшлэрэп нахъ, пчыхъашхьэ ыгъэгупсэфыхъ-рэп», — зым кьелэ. «А сипхъорэлъф цыкълэр ащ фэдэклэ бгъэщтэн пшъа-шъэл, шъулыгъугъэба мыщ ыпэрэ джэ-гуми тиклалэхэм сьд фэдизэу заулы-жыжыи, ежыым шытхъуцлэр кызырэ-шлуиыгъэр!» — адрэм гушхоу джэ-уап кыретыжыи. «Петрэкълорэм ежэ нахъ тефэу ылытагъэти, ар шхъагло-шхо шыхъугъагъ алуагъ. Джы амал илахэмэ зыкыгъэшхьыпкълэжыи арын фае зыкыклиулыжыи. Ау кьэслон сшлэрэп, клэ хъуштым теплын», — ящэрэрэр кьахъушылагъ.

А «хъуштым» — Петрэкълор ыцлэ нэмыклэ анэхъ кьэщыокълэ дэгъоу джэгум лыплъэу зэлъысгъэ лыжыжым кы-зэрэрамылоштым сэ зыр арыгъэщтэн зицыхъэ тельгыгъэр. Ащ пае нысэр ша-гум кырашхьышхь, кьэтэныр рагъэ-жыным ыпэкълэ ар кьэщыонэфэщт аужырэ кьашъор кьэсыфэ сшлуабэ дашлэу сежагъэми, кызырэрэкълыгъэр нэмыклэ.

Петрэкълорэм Сарэрэ джыри кы-здытырагъахыи, кызыдэшхьокълэ анэхъ икууплэм хилъэсагъэхъэба зыщып-лоштым зэфакълэхъэ, Бирамкъом азыфагу зыридзи, Із дэгъэчъаекълэ джэгур зэ-пигъэугъ. Етланэ цыфхэр огупсэфэгъэ ежи, мэкъэ Іэтыгъэкълэ кылуагъ:

— О джэмэхъатышлоу, Хъамэжы-кълэхэм яхъяр джэгу дахъу сыхъат пчъа-гъэм адэзылэтырэр! Шыпкълэр мэзцу-ным хэбдзагъэкълэ клэдышхьтэп, хышхоу уалъэрэм плэпыи хэфагъэкълэ члэбы-штэл, ар зэрэшыпкълэу сьдигъыи кьэ-нэжышхьт. Сыда плэмэ шыпкълэр пкълэ-уишхьэмэ атет. Пчыхъашхьэ анэхъ кьэщыуагълорклэ шыпкълэу тилыжы гъузыгъэхъу джэгу шлагъор кьэзыгъэ-шъуашлохэрэм кьагъэнэфагъэм ышъ-

хъэ кысхынуу пшъэрылты кысфашы-гъэшхь, сигуапэу шъушхьэсэгъэуазэ: ар улуплъэмэ мазэм инурэ зынэгъу кыкълэ-хырэ пшъэшхьэ дэхэ дэдэу, зинамыс чэсэй фыжыбзэм фэдэу, Іэдэбныгъэу хэлъымклэ шысэтехыплэу, чылэм ыпхъу класэу уай-уаеу Сап! Тхъэм насы-пышлоу, гъэшлэ кыхъэ уилэу, узышхьт ллакълор ынапэ джаушхьтэу бгъэдэхэ зэ-пытэу ушылэнэу сыпфельэу, сипшъашхь! Джы кыпыдзэжы, Харис, «Зэфакълор» мы ныбжыкълэ чанхэм альэгъу икыоу тыклэлъэнэу!

Сэ зэхэсхыи шлоигъуагъэм фэшхъа-фыцлэ хъатыяклор кызырэрелуагъэр сымогопагъэми, пчыхъэ ренэм кызы-

ХЪУРМЭ Хъусен

дытырагъэхъэрэ хъулыфгыи пстэуми задыригъэщтэн зэрилъэкълыштыгъэм имызакъоу, ишыкълэ-зыгъэпсыкълэклэ зэкълэми агу кьэзышхьэфэу, дэхэ дэдэу кьэщыогъэ пшъашхьэм пэрытныгъэр кымылэжыжыгъэу сфалотыгъэп.

Джыри мары зэпагъэуыгъэу якы-зэдашэ нэбгыритлур зыпадзэжыгъэр тлэкълэ шлагъэшхь, гу лымыгъэнэу хъу-рэр зигухэлэ кызыдэмыхъугъэ мо Петрэкълорэм кышхьышхьыгъэр зэрэ-шлошхъагълор. Ыпкълэ-лынэ зэлъы-шхьтэу гъужэу фэмыгъэбылырэм кызыкълэжыжыгъэу, зэрэдунаеу пыи зыфэхъугъэм ащ шхъэзэкълэ зао ри-шыллагъэу кыпшыгъэхъоу Іэо-лаозэ, пшъашхьэм шхъас гори фимышлэу пчэ-гушхом кышырефэкълэ. Зэфакълорэу зырагъажыкълэ, тельэдэнышхь риутышхь кыпшылуигъэшлэу, зымышлэжыу бгъэ-клэ жэхэкълэшхь, ыпэшхъэ шыпкълэм лъэпэрыуцоу зыщыретлэ. Ежэ Сарэ ащ пае зыгу клэдыгъашхьуи теорэп, пшъы-гыи улэуи кыхъэцэу гу лыпштерэп. Гу-зэжыогъуи хэмытэу, фэлэпэлэсэу пшы-нэ макъэм диштэу, зэрэпкышло-лъэп-сынкълэу кьелъэрэзэкълэу, гур кыгъат-хъэу кьэщыо.

Ау джэгум цыкълэуи ини зэкълэ кье-клэлагъэхъэрэ яжэ ыубытыгъэу зылып-лэхъэрэ кьэщыокълэ бэлахытлур язичэ-зыу зэфакълэ изэбгъодэкълэжы хэти зэмыжэгъахэмклэ ухыгъэ хъугъэ: Сарэ зэкълэжыжыи зэжыкълэ, ылэхэр уш-хъугъэхъу ошлэ-дэмышлэу кыбыкълэ тефэ, Петрэкълор, зытамэхэр гоутыгъэ бгъэжы улагъ плонэу, ащ ыкълэу те-укълорэжыи...

Зэкълэри зэтекъагъэм фэдэу пчэгум илэ нэбгыритлур яплыштыгъэ. Бирам-къор ары апэ зыкълэзышхьыгъэр. Псынклэу ячъалыи, пшъашхьэр кьегъэ-тэджыжыфэкълэ Петрэкълор ылэу кытеуцожыгъэу зыпыутхыпкълэжы-жыу шытыгъ. Сарэ гулэзэ ипалэ зэри-гъэтэрэзыжыгъэм тэтэу ныбжыи-клитлур азыфагу Бирамкъор дэуцуи, алапэхэр ыубытыгъэх. Етланэ кьэзэрэ-гъэбырысырыгъэ цыфхэр обыаужыи-фэхэкълэ ахаллэу зыщэтым лыжыжым зафигъази, кыришхьыгъэ:

— О тинахыжышхьохъу тхъамэтэу лъаплэх! Шлу нэмыклэ зыгу имылы джэ-мэхъат маф! Шыри лъэкълэуиплэу, чыгу джашхьом шэлъэпао, цыфэу лъэ-кълэуитлэ нахъ арымызекълорэр дэуцохы-гъэкълэ гъэшлэгъон екъуа! Джэгум па-гуи кыхъэкълэу мэхъу, Тхъэм ишыкурклэ, фыкълэуагъэ тилэпышхь, мы ныбжыкълэ-тлур якълэуо ныкълэ зэрэмыхъунэу, мардж хъужыи, Харис, уишхьыи джы-ри кыхыгъэдзэжы!

Харис ащ фэхъазырыпсэу зэрэщы-тыгъэр мыгуащэу пшына Іапэмэ ылэхъуамбэхэр заригъачъэхэкълэ, апч кьутэгъэ цэкълэшхьохэр зэутэкълэхэрэм фэдэу мэкъэ зэтежыгъуагъэ чаныр кы-регъэпшыкълэуитлэу. Ар зэпыужыгъэ имыфэзэ, кызыпшхьыи фаеу хъугъэгъэ зэфакълор кыпедзэжыи ыкли икълэрыклэу Петрэкълорэм Сарэрэ кьашхьом зыра-тыжышхь, чэфыгъор шагуи диз мэхъу-жыи. Ащ ыуж нысэр шагуи кырашхьы-нышхь, хъяр джэгур кьэтэнклэ лъагъэ-клотэнэу зэрэщытым сышыгъуагъэ. Джа-щыгъур ары хъатыяклор пчыхъэ реным чы шхъуантлэклэ зэтырилагъэщыгъэхэ тэ, клэлэцыкълэу, тнохътэ тхъагъэ кызыкълорэр. Сыда зыпкълэ лыжыи лыкълэи мош фэдиз зыцагъэхъэгъэ пчэ-гум джы тэ шхъафитэу кышхьытхьы-хъэ зыхъукълэ, тыгукълэ тшиз тхъагъэу тэтхъэжыи. Ау Петрэкълорэм ар кы-зыдешлэштыгъэ пшъэшхьэ кьэщыуа-клорэм кьашышхьыгъэу слъэгъугъэм ыуж зымы сыфэжыжыгъэп. Амзанэ сьдэкълэ-жыи сшлоигъоу сылхъыуи шхъаеу, сшынахыжыи сынэ кызыпшхьыи, сизакъоу тэдэжэ сежыжыгъэ.

Чэщыр мээгъошхоу нэфынэти, сы-щынэщтыгъэп. Мыщ фэдэу мазэри зэхъугуфкылыгъэу кьэлагъэ зыхъукълэ, клэклор зытеубгъогъэ мэлэхъоу ащ кы-щырэм сеплэ зэпытыгъэкълэ сезыщырэр. Джы ар шлолофыжыгъэп, Петрэкълор ежэ нахы нахъ кьэщыокълэ дэгъоу джэ-гум шыахыгъэ пшъашхьэм мызафэу зэрэдзекълэуагъэм сицыхъэ тельгыгъэти. Шъузуу зыпашхьэ ситыгъэхэм «тхъа-мыклэ цыкълэу лъэпэуагъэушхь» алозэ зэлъышхьыжышхьыгъэхэм, сэ слъэгъу-гъэр — нэбгыритлур зызэфэкълэуахъэм Сарэ зэкълэжыжыи ыужкълэ лъэбэкълэу зыщидзышхьыи, ащ ылъэдакълэ Петрэ-укълор ылапэу кылуиуагъэуи, лъэбгъу зэрэридзыгъэр — сынэгъу клэзэкълэи слъэкълэштыгъэп. Къуаджэм икълэ-цыкълэу пстэуми тызшыгушхьышхьыгъэ милиционерым ащ фэдэу зэришлэшхьыгъэр сшлошхьыкълэ дэдагъ ыкли аушхьтэ ар зыдзекълэу пшъашхьэр сшлопсэклэуу сыгу егъушхьыгъэ. Джы дэгъоу кызыгу-рыуагъэ, ащ елытыгъэмэ, Лымышхьыи лыгъэ зэрэхэлтыр. Тигъунэгъу лы-жыи пчыхъашхьыи Сусэ кьыдашхьоу зэхъум, хъатэ зыпимыхышхьыгъэу кы-зэрэсшыхъуагъэм пае сыгу ебгъэгъа-гъэми, тилахыи Хъалъагъомэ яджэгу зэрэщызекълэуагъэр ащ ыкълэу кьэ-хъужышхь, нэшлукълэ семыплъын слъэкълэу. Сыда плэмэ ащыгъуми пчыхъашхьыи фэдэу пчэгум кыра-щагъэу, машлор кыригъэкълэу кыще-шлэзэ, пшъашхьэу кьыдашхьошхьыгъэр лъэпэуагъэ. Ежыи лъэбэкълэу зытлукълэ ащ клэрычыгъагъэми, тефэгъу римыгъа-фэу зыфидзи, зэрэгъур цыкълэу емы-лытыгъэу, зэуи шымыхъоу кыпхъо-тагъ, нэужым ылаплэ зэрилъэу ипшъэ-шхьэ шытыплэ нэс ыхъыжыгъагъэ. Лы-мышхьыи аушхьтэу дахъу зэрэзекълэуагъэм чылэр етланэ бэрэ ругышхьыжыгъагъ...

— Олахъэ, сшынахыи, боу улэ шыпкълэм, ушынэрэп, уизакъоу чэщ-ныкълор кьэокълэу! — сишхьэгъу Рус-ланэ игъунэгъу Заурэу сапэкълэ кы-кълэуагъэм ымакълэу кысэлъэгъэм зыкы-сигъэшхьыгъэу сшхъэ кьэспхотэгъ. Ащ дэжыи ары гу зылыстагъэр ти-щагу гупэ чэу дэжэ сыкълэзэрэсшыжы-гъэр. Стхъакълэу кьурт-сырт макълэу кыридагъэу кысшыхъуагъэри кызырэспшхьыи лыжыжым ишыагъэу, Заурэуи гъогум тетыгъ.

— Сыда зыкълэщынэщтыр мы мэ-зэгъошхом! — ар сыгу кызыримыхъа-гъэм сырыгушхьыгъэу есэлэжыи.

(Джыри кыкълэыкълэуитлэу).

ЩыІэныгъэм ухэзыщэрэм уегъасэ

Лъэпкъ искусствэм хэхъоныгъэ езыгъэшлэрэ цыфым илофшлагъэ уегушылээз, лъэхъанэу узыщыпсэурэм гуклэ укъеклолэжы. Драматургъу, тхаклоу, артист цлэрылоу Мурэтэ Чэпай ипъесэ техыгъэ спектаклэу «Шъузабэхэр» тикультурэ хэмьклогъэщтхэм ащыщ. Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо премие къыфагъэшъошэнэу зэрагъэлъэгъуагъэр къыдэтлътээз, еплъыккэ зэфэшхьафхэм шъуащытэгъэгуазэ.

Къуаджэм ищыклагъ

Хъатикъуае культурэмккэ и Унэ «Шъузабэхэр» къызыщыгъэлъагъом ккэлэцлкъхъэри ныбжьыккэхъэри члэсыгъэх. Тэ анахъэу тыналэ зытетыдзагъэр нэпсыр зэзылэккэхъыжъэу шысыгъэхэ бзылфыгъэхэр арых.

Спектаклэр къаухыгъ, ау залым бзылфыгъэхэр члэккыжыхэрэп. Къэбар къауатэуи зэхэтхырэп.

— Тибзылфыгъэхэр джыри рэхъат хъужыгъэхэп, — ело культурэм и Унэ Хъатикъуае дэтым идиректорэу Бжышлэ Сарэ. — Мурэтэ Чэпае лъэхъанэ кын къызытегушылэрэр. Тыфэраз. Культурэм илофшлэхъу Еутых Нурыет, Мамый Сусанэ, Жыккыо Марыет язэфхысыжыхэр артистхэм ялэпэлэсэныгъэ фэгъэхыгъэх. Артист пэпчъ къыщэтхых.

Мэлгощ Аминэт, Тхылъэнэ Сарэ, Ацумыжъ Нурыет, Хъэпккэ Зое, Аульэ Дарихъан, Нэныккыое Климэ, Джолэккыо Хъусенэ, нэмыккхэм къауатэрэр цыф зэфыщытыккэхэр ары. Ар-

тистэу Джолэккыо Рэщыдэ бригадирым ироль къешы. Бригадирым илофшлэккэ гушылэ дахэ къеплолэныр къырагъэккырэп, ау артистым «тхъауегъэпсэу» раложы ашлоигъу, ролыр дэгъоу къызэрэзлэуихыгъэм фэшл.

— Нэпс езымыгъэхыгъэ бзылфыгъэ залым члэмысыгъэу къысхъэху, — зэдэгущыгъэр лъегъэккыуатэ Шъхъэлэхъо Минхъанэ. — Мурэтэ Чэпае янэ шлу зэрилъэгъуштыгъэр, бзылфыгъэм ыгу къыгушылкъын зэрилъэккырэп спектаклэм хэтлэгъуагъ. Цыфыр зышлурэ илофшлагъэу тэлъыгъ.

— Зэгъэккыгъэу къэсон сымылэккышты, гъэзетым къэпхынэу сыфай къуаджэм ащ фэдэ спектаклэхэр нахыбэрэ къышагъэлъагъохэ зэрэтшлоигъор, — ело бзылфыгъэмэ ащыщ.

— Бзылфыгъэмэ язакъоп зыгу бырсырыгъэр. Тянэ-тятэхэм, тинахыжъ лъаплэхэм Хэгъэгу зэошхом кынэу къатырилъхъагъэр, шы-лэккэ-псэуккыу къызыфэккыуагъэхэр, Мурэтэ Чэпае къытфелуатэ. Цыфмэ къалорэр тэрэз, плуныгъэм ехыллэгъэ спектаклэхэр, зэлуккыгъу гъэшлэгъонхэр нахыбэрэ зэхэтхъэхэ фэе, — ело Хъатикъуае къоджэ псэуплэм ипашэу Алкъэщэ Юсыф. — Артист дэгъухэр тилэх. Режиссерэу Зыхъэ Заурбый илофшлэгъэшлу тыригъэллэгъэу сэлъыгъ.

— Ныбжьыккыу, сабыеу залым члэсыгъэмэ ацлэ къетымыломи, культурэм и Унэ шалъэгъу-гъэр, шызэхыхыгъэр ягъашлэ шыщ хъуш.

Мыщ фэдэ спектаклэ къагъэлъэгъоштытэ те-

левизорым сыккэлъырысынэу сыфэххэп. Зы телевизор нахъ тиунагъоккэ тилэп. Сянэ-сятэхъэри сигъусэхъу бэрэ сеплтын слэккырэп — экраныр фильмэ е къэтын зэфэшхьафхэмккэ «ауцлэпкъыгъ», — къытилуагъ пшъашъэмэ ащыщ.

Хъатикъуае щыпсэурэмэ ямызакъоу, къоджэ гъунэгъумэ къарыккыгъэхъэри спектаклэм еплъыгъэх, осэ ин фашыгъ.

Ныбджэгъумэ ягушы

— Мурэтэ Чэпае синьбджэгъу, тызде-джагъ, — ело Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо премие илауреатэу, сурэтшл цлэрылоу Гъогунэккыо Мухъарбый. — Спектаклым зауэрэ сеплтыгъ. Зигуыгу къышлурэ шъузабэхэр сэри дэгъоу сшлэщтыгъэх. Тятэхэр Хэгъэгу зэошхом хэлажыщтыгъэх. Бзылфыгъэхэр хъулыфыгъэмэ ачлэплэ иуцохи, лыгъэ шыпкъэ илофшлэным шызэрахъагъ. Бзылфыгъэхэм, драматургым агу ихыкыгъэр «Шъузабэхэм» лупккэу ахэолъагъо. Синьбджэгъу илофшлагъэу фызэшлэпкъыгъэм сырэгъушхо, шъхъащэ фэсэшлы.

— Спектаклэм ордэ маккэп къышалорэр. Зэккэри шыІэныгъэм къыхахыгъ, — къелуатэ УФ-м изаслуженнэ артистэу, композиторэу Андэрэккыо Чеслав. — Адыгэмэ яфольклор баеу зэрэщыгъэр, ягуклаехэр ордэымккэ къытлэагъэ-Іэсын зэралъэккырэп драматургым къызэлъу-хыгъ. Чэпай ащ къышчымыуцу сшлоигъу...

— Сызеджэгъэ тхылъыр зауэрэ ккэсыджыккыжъэу, спектаклэм зауэрэ сеплъэу кыхэккы, — къелуатэ шлэныгъэлэжъэу Агъырджэ-нэккыо Симэ. — Спектаклым сыккычлэккыжы-зэ сызыфаер къыослон слэккыгъэп, ащ фэшл редакцием сыккэкуагъ. Сытхъэзэ «Шъузабэхэм» сяплъы сэлэ шъхъае, сымыгъын слэккырэп. Спектаклэр сыда гум къызыккыыхы-рэр? Гушшысэ шъхъауэу кыхэхысхырэп шъуза-бэм кынэу зэпищэчыгъэр ары. Сценэм зэхэ-угуфыккыгъэу къышагъэлъэгъон алъэккыгъ. Ным фэмыусэгъэ тхаккэ бэу шыІэми сшлэрэп. Спектаклэм уеплты къэс ош пэе зыгорэ кы-хэхы. Образхэр гъэшлэгъоных. Кулацэ нахъ

къахыгъэщэу къытхъэхуми, Тэйбатэ иобраз гуккэ зыккыфэогъазэ. Гъэсэпэтхыдабэ ащ къы-пкырырккэу олгытэ. Колхоз шылаккэм икууплэ ухэт фэдэу къызыщыбгъэхъуэзэ, спектаклэм уеплты.

Зыхъэ Заурбый артистхэм иофэу адишлагъэм осэ ин зыккэптын фаер къызгурэлэ. «Шъузабэхэр» нахыпэккэ загъэуцум ролъхэр къэзышлы-рэ артистхэм шыІэныгъэм зыгорэ халъэгъуа-гъэу псэуштыгъэх. Непэрэ артистхэр ныбжьы-ккэх. Арэу шытми, гур зэрэхалъхъэрэм ишлуа-гъэккэ образхэр дэгъоу къызэлъахыгъэх. Мурэ-тэ Чэпае темэу ыштагъэр жы хъуштыгъ, спек-таклэм гъэшлэ мыухыжъ ритыгъ. «Шъузабэ-хэр» классикэм хэхыгъэ произведениеу, плуны-гъэмккэ амалышлурэу къытыхэу сэлъыгъ.

Нэпсыр зэралъэккэхыжъзэ...

Ролъхэр къэзышлырэ артистхэм сыд фэди-зэ гушылэгъу тафэхъугъэми, «тыпшыгъ, тызэрэ-хэлажыэрэм пэе тыккэгъожыгъ» къыталуагъэп.

— Тыгъымэ, тызэлунэжыкызэ тиролъхэр къэт-шынхъу едгъэжыгъагъ, — ело артисткэу Нэхэе Мэрджэнэт. — Тхъаегъэпсэу режиссерэу Зыхъэ Заурбый, спектаклэм иоф дэзышлагъэхэр, театрэм идиректорэу Зыхъэ Мэлайчэт. Шулъэгъу къабзэм итемэ къызэррыккыу зэрэщымытыр спектаклэм хэолъагъо, гуккэ зыхэошэ...

— Батыжъ Фатимэ театрэм зылоккыжыым ролэу къышлэщтыгъэм сыфагъэзагъ, — къе-луатэ АР-м изаслуженнэ артисткэу Лыунэе Асыет. — Агъэуцугъэ спектаклэу цыфхэр бэрэ зэлъыгъэхэм ухъхъаныр, роль шъхъаІэмэ ащыщ къышпышпыныр зэрэхылыгъэр дэгъоу къызгурылуагъ. Силофшлэгъухэм сафэраз.

Хъакъуы Андзаур капитаным ироль къешы. Бэгъушъэ Анзор колхозым итхъаматэу тэлъ-гъу. Ацумыжъ Тембот кэрэгъулэу шыт. Джо-лэккыо Рэщыдэ бригадир ІэнатІэм фэгъэзагъ. Даур Жаннэрэ Джымэ Заремэрэ ярольхэр гъэ-нэфагъэх.

— Къызэрэтщытхъухэрэм изакъоп тызыгъ-гушлорэр, — зэдэгущыгъэр Бэгъушъэ Ан-зор лъегъэккыуатэ. — Режиссерым артистхэр зэгуригъэлъагъэх. Пэрэныккыо Чэтибэ ипъесэу «О, с Тхь, кысфэгъэгъу» зыфилорэр театрэм зышагъэуцум ролыр къызэрэщысшлыгъэр бэ зыгу рыхыгъэр. Зэгъэшхънхэр сшыхэ зы-хуккэ, театрэм цыфыр зэриплурэр, шыІэны-гъэм зэрэфигъасэрэр кыхэхсэгъэщых. Лъэшэу сыфэраз силофшлэгъоу Хъакъуы Андзаур. Ащ фэдэ капитанхэр непи тишыклагъэх. Мурэтэ Чэ-пай тиартистмэ ацлэккэ шлоу шыІэр къыдэхъу-нэу Тхъэм сыфелъэлэу.

Спектаклэм еплъыгъэхэ Стлэшгу Юрэ, Ехъулэ Аслъанбэч, Даур Руслъанэ, нэмыккхэм дра-матургым илофшлагъэ агъэлъэплагъ. АР-м куль-турэмккэ изаслуженнэ иофшлэу, театроведэу Шъхъэлэхъо Светланэ зэрилъэгъэрэмккэ, Му-ратэ Чэпае драматургиер дэгъоу ешлэ. Пъесэм ккыачлэ халъыш, искусствэм ишлэпхъэ лъагэмэ адештэ, республикэм и Къэралыгъо премие фэбгъэшъошэныр тефэ.

ЕМТИЛЪ Нурбый.

Сурэтхэр Хъатикъуаерэ Мыекъуанэрэ ащыклогъэ зэхыхъэхэм къащытырахыгъэх.

Зэхэзыщагъэхэр:
Адыгэ Республикэм
и Къэралыгъо
Совет — Хасэр,
иминистрэхэм
я Кабинет

Къыдзыгъэккырэ:
Адыгэ Республикэм
лъэпкъ иофхэмккэ,
Іэккыб къэралхэм
ащыпсэурэ тилъэп-
къэгъухэм адырІэ
зэпхыныгъэхэмккэ
ыккы къэбар жъу-
гъэм иамалхэмккэ
и Комитет
Адресыр: ур.Кре-
стьянскэр, 236

**Редактор
шъхъаІэр**

**ДЭРБЭ
ТИМУР**

**Редактор
шъхъаІэм иапэрэ
гуадзэр
АУЛБЭ Руслъан**

**Редактор
шъхъаІэм
игуадзэр —
пшъэдэккыжъ
зыхырэ
секретары
ХЪУРМЭ Хъусен**

**Пшъэдэккыжъ
зыхырэ
секретары
НЭПШЭКЪУЙ
Заур**

**Редакциер
зыхъышлэр:**
385000,
къ. Мыекъуанэ,
ур. Первомайскэр,
197.

Телефонхэр:
приемнэр:
52-16-79,

редактор шъхъаІэм
иапэрэ
гуадзэр:
52-49-44,

редактор гуадзэр-
пшъэдэккыжъ зы-
хырэ секретары:
52-16-77.

E-mail:
adygvoice@mail.ru

**Зышаушыхъаты-
гъэр:**

Урысые Федерацием
хэутын иофхэмккэ,
телерадиокуэтын-
хэмккэ ыккы зэлъы-
Іэсыккэ амалхэмккэ
и Министерствэ
и Темыр-Кавказ
чыплэ гъэлоры-
шлэп, зэраушыхъа-
тыгъэ номерыр
ПИ №10-3892

Зышыхаутырэ
ОАО-у
«Полиграф-ЮГ»,
385000,
къ. Мыекъуанэ,
ур. Пионерскэр,
268

**Пчъагъэр
5185
Индексхэр
52161
52162
Зак. 2065**

Хэутыным
узшыккэтхъэнэу шыт
уахътэр
Сыхъатыр 18.00
Зышыккэтхъэгъэхэ
уахътэр
Сыхъатыр 18.00